

1988.

január 24-én ugyanezek az oldalakon riportot közöltünk *Láthatatlan film* címmel. Főszereplők: Lévai László volt tanácselnök és Gyöngyöshalász lakói, akik vezetőjük 1983-ban történt leváltása ellen még most is tiltakoznak. Lévait huszonhét évi szolgálat után, több fegyelmi büntetés miatt menesztik az állásából és kizárják a pártból. Ekkor a falusiak összefognak és megpróbálják megváltoztatni, mint kiderül, a megváltoztathatatlan. Reményüket táplálja vélt igazukon kívül az is, hogy egyszer már, 1980-ban, sikerült megakadályozniuk elnökük eltávolítását. 1983-ban a megye és Gyöngyös város vezetői hajthatatlanok, a falu mindenféle próbálkozása kemény falakba ütközik. A tiltakozások ellenére rövid időn belül új, „külsős” tanácselnök foglalja el a nemrég még lepecsételt ajtajú irodát.

Az eseményekbe itt kapcsolódik be két fiatal filmrendező: Erdélyi János és Zsigmond Dezső, akik a Balázs Béla Stúdió megbízásából filmet forgatnak a történetről, nem minden akadály nélkül. 1985-ben elkészül az *Ez zárkózott ügy* című dokumentumfilm. Ha a forgatást nem is, a vetítést sikerül megakadályozniuk ugyanazoknak, akik a még frissen csengő, hasonló recski ügyből éppen hogy csak kikászálódtak. Közben a sajtó több képviselője fölöslegesen utazgatott az ország hevesi szegletében: magasabb szempontok akadályozták a nyilvánoságot. Ilyen körülmények közepette filmet forgatni és riportot készíteni csak bizonyos erőket megkerülve, főleg az egyik oldal meghallgatásával lehetett.

KÁRPÁTI LÁSZLÓ

Uj Tükör. 25. évf. 1988.
33. sz. /aug. 14./ 6-8. p.

EGY FILM

A Láthatatlan film a másik fél egyetértésével most folytatódik.

*

„Mi, alulírottak, Gyöngyöshalász választópolgárai, községünk tanácselnökét elnöki funkciójából visszahívjuk:

– Mert a hároméves ittléte alatt nem kereste a kapcsolatot választóival.

– Mert nem adott választ a február 15-i falugyűlésen a felvetődő közérdekű kérdésekre...”

Az előttem heverő papíron még sorolják tovább az indokokat, majd a falu régi fegyverének, az aláírásgyűjtésnek ki-pontozott helyek következnek. Tehát a módszer nem változott.

– Dehogynem. Az elmúlt években passzívak voltunk, ez így tovább nem mehet. Most ismét lépünk, aláírásokat is gyűjtünk. Nyolcszáz kézjegy elegendő lesz ahhoz, hogy megbuktassuk a jelenlegi vezetőt. De ne képzelje azt, hogy bárkit is befolyásolnánk a döntésében – mondja Hegedűs Gyula, a film egyik szereplője. – Törvénytisztelő emberek lévén megpróbálunk élni a jog adta lehetőségeinkkel. Bizalmatlansági indítványunk majd lemondítja az elnököt, megtehetjük, hiszen mi is választottuk meg.

– Mi állítja önöket szembe az elnökkel? Még mindig a Lévai-ügy?

- Lévai-ügynek nevezik, mert övele kezdődött az egész, de itt már jóval többről van szó. 1983-ban becsaptak minket. Semmibe vették a véleményünket, és akarunk ellenére határoztak a falut érintő lényeges dolgokban. Szeretném leszögezni, nem személyeskedésről van szó, tőlem aztán bárki ülhet a tanácsházán, ha jól végzi a dolgát. Gubancsik László tanácselnök meg se próbált változtatni az áldatlan állapoton.

- Mégis rá szavaztak.

- Persze, csak hogy a többes jelölés idején nem volt más jelölt: ő vagy ő. Mi már akkor sem bíztunk benne az előzmények miatt. Aztán beigazolódtott a bizalmatlanságunk, az ideiglenes megbízatásból jó néhány év lett, eredmény meg semmi. Sajnos ő hivatalnok, Gyöngyösről jár hozzánk, és pontban négy órákor már vágódik is be a kocsijába.

- Ennél azért komolyabb baj lehet, ha a visszahívása mellett döntöttek.

- A százzsalékosan nem bizonyítható visszaéléseket most hagyjuk; ami viszont tény: a falu vezetőinek nincs megfelelő kapcsolata a lakossággal. Hogy miért választottuk meg mégis? Úgy agítottak: Lévai mindenek a kerékkötője, lesz itt minden, amit csak akarunk, ha ő elment. Hát végül is elment, mert el kellett mennie, a helyzet pedig egyre rosszabb lett. Miközben a tanácsi dolgozók létszámát több mint duplájára emelték, az intézkedések egyre udvariatlanabbak lettek. Mindennaposá vált az elmarasztalás, behívás, felszólítás. Mi pedig, sajnos, három évig jószereivel semmit sem tettünk ez ellen. Most megelégtünk, úgy döntöttünk, hogy számon kérjük az el nem végzett munkát. Csak látta volna, miféle ribilliót keltett, amikor bevonultunk a tanácsnaggyűlésre. Ezt is egyébként csak helyell-közszel szokták összehívni. Meg is kellett nyugtatnunk a vezetőséget, ne ijedjenek meg, csak a gondjainkat akarjuk elsorolni. Miért nem végzik el azt a munkát, amivel megbízták önöket? - ezzel kezdtük. Erre mi volt a válasz? „Hegedűs elvtárs, nagyon jó a hozzáállása, átadom önnek a helyemet”, mondta az egyik felelős beosztású hölgy. Később azt is a szemünk-re vetették, hogy nem vártak ilyesféle kérdéseket, könnyű nekünk, mondták, mi alaposan felkészülhetünk erre a találkozóra. Nem számít, feleltük, akkor majd elmegyünk a falugyűlésre, ott is válaszolhatunk.

- Eddig nem jártak el a falugyűlések-re?

- Aki akart, persze, elment eddig is, hatvan-nyolcvan ember mindig ott volt. Most összejöttünk vagy kétszáz, kérdezték is, mi ez itt, népgyűlés?

- Nem túlságosan elfogult ön a falu vezetéseivel szemben?

- A falugyűlésen történtek önmagukért beszélnek, persze ne a jegyzőkönyvet nézze, mert azt manipulálni lehet. Az embereket kérdezze meg. Semmire sem kaptunk feleletet, statisztikai adatokat viszont annál többet, azok mögé viszont mi nem látunk. Mindent felsoroltak, amit elvégezték, de arról egy szót sem ejtettek, hogy mennyi mindent nem. Egyébként nem vagyok annyira elfogult, mint amennyire a vezetők velünk szemben. Nemrég, amikor megtudták a szándékainkat, sebtében összehívtak egy találkozót velünk. Ők tizenegyen, mi négyen voltunk. Érdemi párbeszéd

persze nem alakulhatott ki, mert újból kitértek a válaszára elől. Mégis, a gyűlés után az addig szorgosan jegyzetelő Gubancsik át akarta adni a jelen lévő rendőrszázadosnak a papírjait azzal, hogy az én felszólalásom messze kimeríti a törvénysértés fogalmát. Szerencsére a rendőrtiszt, bár arról nem tájékoztattak, ki ő és miért van jelen, elutasította ezt a képtelen ötletet.

- Kezdeményezett-e Lévai valaha is valamilyen kampányt maga mellett?

- Soha, semmilyen szerepet nem vállalt, még annyit sem, mint egy igazi, jó állampolgár. Mert meg van félemlítve. Emiatt mi sosem tűztük a nevét zászlónkra, nem a vezetőnk.

*

Fő u. 49., tanácsháza. Sok vihart megélt az utóbbi esztendőkből, mégis szinte nyugalmat áraszt, amolyan kúria jellegű épület, az udvaron szépen ápolt kerttel. Bent, az irodában hűvös a fogadtatás. Gubancsik László tanácselnök hívhatja a falu párttitkárát, Bányai Gézát és a vb-titkárát, Miklósiné Palocsay Máriát. Akadozva indul a társalgás.

(A sajtótörvénynek megfelelően a kéziratot bemutatunk az érintett gyöngyöshalászi vezetőknek. A következőkben szó szerint idézzük az általuk átírt, kiegészített változatot. Azokat a részeket, amelyekről még érintőlegesen sem esett szó, kihagytuk a javított változóból.)

„... - A sajtóról szóló 1986. évi II. Tv. 11. § (1) bek. c) pontja szerint ön mint újságíró a kapott felvilágosítást, valamint megállapításait kellő körültekintéssel, ellenőrzéssel és a valóságnak megfelelően köteles közzétételre előkészíteni, a tényeket, eseményeket a maguk teljességében köteles ismertetni. Ez nem történt meg, mert a cikkben olyan megállapítások kerültek leírásra, amelyek nem fedik a valóságot. Például: az, hogy a szavazásra 1985-ben alig-alig mentek el emberek, vagy az, hogy 1983-tól nem tartunk falugyűlést. A tény az, hogy szavazásra jogosultak 99 %-a jelent meg és adta le szavazatát 1985-ben. Falugyűlés pedig minden évben volt.”

- Hogy lett önből tanácselnök?

- Mindig tanácsi vonalon dolgoztam. Államigazgatási főiskolai végzettséggel rendelkezem. Hat évig a végrehajtó bizottság titkára voltam Kisnánán, majd Gyöngyösön a járási hivatalnál ipari főelőadó lettem. 1983 tavaszán felsőbb szervek felkérésére vállalkoztam arra, hogy jelöljenek tanácselnöknek.”

- Nem volt más elnökjelölt.

- A község politikai és társadalmi vezetői a megyei szervekkel egyetértésben engem jelöltek a funkció betöltésére, és azt a falubeliek is elfogadták. Más elnökjelöltre nincs tudomásom.”

- Ismerte az előzményeket?

- Nagyjából ismertem, sok emberrel volt kapcsolat, egyebek között a labdarúgáson keresztül is. Tudtam a bajokról, de fejlődőképesnek ítélt meg a községet, mivel a lakosság döntő többsége becsületes, jóindulatú ember. Ezért vállaltam a feladatot, megbízatás alapján 1983-1985-ig, majd ezt követően megválasztottak tanácselnöknek.”

- Milyen a kapcsolata a lakossággal?

- Jó. A község nagyobb része elismeri

ri a munkámat... Természetesen tovább folytatjuk a községünk fejlesztését, persze a szűkös gazdasági helyzetnek megfelelően.”

- Azt mondják, nem jár el a tanácsnaggyűlési beszámolókra.

- A hagyományoknak megfelelően februárban megtartott falugyűlésünkön is érzékelhető volt, hogy ma már a község lakói az idősekről tennivalókra összpontosítják figyelmüket és energiájukat. Főként az utak, az utcák állapotával, a község külső képével foglalkoztak a fel-szólalók. Volt sok jó, közhasznú hozzászólás, rendben zajlott le a gyűlés.”

- A megjelentek közül többen állítják, hogy nem adtak választ a „kényes” kérdésekre, mellébeszéltek.

Bányai Géza párttitkár: „- Egyes személyeket bíraltak a falugyűlésen, egyébként a sok hozzászólás ellenére fegyelmezett, jó falugyűlés volt. A felvetett kérdésekre a választ minden esetben megkapták, persze nem minden esetben a kívánalmaknak megfelelően.”

Miklósiné Palocsay Mária vb-titkár: „- Ha valaki odafigyelt volna, az megkaphatta a választ.”

Bányai Géza párttitkár: „- A kritikák általában a vezetőket érintették és ez a tendencia mostanában erősödött föl, mert az 1985-ös választások alkalmával ilyen irányú vélemények fel sem vetődtek a jelölőgyűléseken. Az is igaz, hogy minden felvetett lakossági igényre a behatárolt anyagi körülmények, költségvetési keret miatt nem lehetett pozitív választ adni.”

Gubancsik László tanácselnök: „- Minden kérdésre - véleményünk szerint - reális választ kaptunk. Nem beszélünk »mellé«. Azonban volt most is egy csoport, akik egyezkedtek a falugyűlés hangulatát rontani, akik újból valamiféle aláírásgyűjtésbe kezdtek a vezetés ellen. Ezekkel szemben szinte tehetetlen a tanácsi vezetés.”

- Mit szólna ahhoz, ha a választók megpróbálnák visszahívni a funkciójából?

- Ez már megint valami új dolog - mondják -, majd a vb-titkárhoz hozzáteszi: - Persze tudjuk, hogy valami ismét készül, mert a jobb érzésű emberek bejönnek és elmondják nekünk.

- Egyébként nem riadok meg - ismét a tanácselnök a szó -, mert a végzett munka mellettünk szól. Tervünket szeretnénk tovább folytatni, a kitűzött célokat megvalósítani a község fejlődése érdekében. Öszintén el kell mondanom, hogy egyes emberek azon fáradoznak, hogy megkeserítsék az életünket és akadályozzák a kitűzött feladataink megvalósítását.”

- Önök szerint egy elszigetelt rétegről van szó?

- Igen, egy kisebb rétegről van szó - teszi hozzá Bányai Géza. 1955 óta van szorosabb kapcsolatom a faluval, mint gépállomási dolgozó, 1960-tól pedig a helyi termelőszövetkezetben dolgozom. Sok ismeróst szereztem ennyi idő alatt a faluban a munkakapcsolatok révén. A vezetésként mindig az volt a törekvése, hogy rend és béke legyen a faluban és az emberek nyugodt körülmények között dolgozzanak. Ez sajnos Gyöngyöshalászon az elmúlt időszakban nem volt mindig jellemző. Amikor idejöttem a tsz-hez dolgozni, a tsz-ben volt nagyon kedvezőtlen a helyzet. Anyira, hogy a tsz-

dolgozók egymással szemben álló csoportjai sokszor nem voltak hajlandók együtt dolgozni. A vezetők egy részét leváltották, s a másik része önként távozott, így idővel helyreállt a rend. Később az iskolában, majd Lévai László volt tanácselnökkel kapcsolatban alakult ki kedvezőtlen politikai helyzet, melynek következtében 1980-ban a községben még attól is lehetett tartani, hogy a szavazók nem jönnek el a szavazásra. Ezt követően normalizálódott a helyzet, rendben mentek az 1985-ös választások, nyugodt légkörben tudtunk dolgozni, a falu vezetői és állampolgárai egyaránt. Ezért tiltakozunk, hogy ne készítsenek az elmúlt eseményekről filmet, mert úgy éreztük, ez újra felbolygatja (!) majd a falu lakosságának nyugalma, és ez nem vitte volna előbbre a falu fejlődését.”

*

Gyöngyöshalászon 1988. február 22-én postára adtak egy levelet az Új Tükör főszerkesztőjének címezve. A feladó így ír az újságírói etikáról: „Az 1988. január 24-i számról van szó, ennek is Kárpáti László által írt »Ez zárkózott ügy« (sic!) című írásáról. Amikor elolvastam, nem akartam hinni a soroknak, hogy lehet rászedni egy újságíró egy öt évvel (sic!) ezelőtti fegyelmileg elbocsátott tanácselnök siránkozásainak megírására. Felmerült önkéntelenül is a kérdés, hogy az újságírók közé is befurakodott a korrupció? Megfelel ez a sajtóról szóló törvény rendelkezéseinek? Mindezeket azért vagyok bátor leírni, mert az íráson végigvonul a ténybeli tévedések, vagy más néven a hazugságok sora...”

Majd a filmesekéről: „A film is ezen az alapon készült. A két alkotó Úr vállalkozott - sajnos állami pénzen - a cselekvésre. Egyoldalú információra alapozva, körülményekről tájékozatlanul hozzáfogtak filmet forgatni azzal a szándékkal, hogy ők majd »megmutatják«. Teljes tájékozatlanságról vallanak az írásban is, hiszen a tanácselnök nem leváltották (sic!), hanem FEGYELMILEG ELBOCSÁTOTTÁK. Rendkívüli bátorságra vall - vagy talán materialisan motivált az alkotók nyilatkozata, hiszen ők tudnak az ügyről a legkevesebbet. Csak »kocsmái« riportalányokat hallgatnak meg és azt hiszik, hogy egy kisiparos és egy kiskereskedő a község becsületesei dolgozóit képviselhetik.”

Lévai Lászlóról: „Az csak sajnálatos, hogy semmiféle tanácsi képzés nem volt, mégis huszonkét évig lavírozott.”

Önmagáról: „Különösen sérelmesnek tartottam a bukott jelző használatát rám vonatkozóan, hiszen én még 1980-ban bejelentettem, hogy nem vagyok hajlandó egy jellemtelenség ember árnyékában dolgozni... Engem osztályvezetőnek a városi tanács testülete (Gyöngyös, K. L.) nevezett ki munkám alapján 1986-ban. Teljes képtelenségnek tartom, hogy a falu lakossága azt sérelmezze, hogy nekem hol van a helyem, ez csak az újságíró születésné (de mennyiért lehet ilyet szólni?).” (Kiemelések tőlem. K. L.)

Befejezésül utalás egy olvasói észrevételre: „Szeretném megjegyezni, hogy az is valótlán, hogy az újság ezen példányait valaki felvásárolta volna. Sajnálható, hogy olyan kevés példányszámban jár, hogy én is csak utólag, kölcsönadott lapból olvashattam el az írást.”

A levél aláírója Bodó János, aki tanácsnaggyűlési volt Gyöngyöshalászon, 1967-től 81-ig. Róla Jakab István (jelenleg a Heves Megyei Tanács V. B. titkára, az ügy idején gyöngyösi tanácsnaggyűlési) a beszélgetésünk során azt mondta, »azért nem lefelé bukott, mert jól tudott helyezkedni«. Mellesleg Bodó szereti mondogatni, hogy az esztergapad mellől hívták el a magas állami hivatalba. Azon üzem esztergapadja mellől persze, ahonnan nem sokkal korábban emelkedtek magas gyöngyösi posztokra az ügyben is érintett és jelenleg is beosztásukat gyakorló, volt esztergályos borsai. Így könnyen megérthető, hogy Bodó a pitiáner pénzügyi csalásaiért kapott legkülönbözőbb büntetések ellenére is (mindez doku-

ALAKÍTÓI

mentálható) még időben bekapaszkodott a neki nyújtott mentőövbe. És hogy milyen nagy úr az idő és mennyire jellemkövacsoló a rang, mi sem szebb példa erre, mint búcsúzásunkkor mondott szavai:

- Higgye el, én mint termelés-ellátási osztályvezető, bármikor kitörhetném ennek a maszek Hegedűsnek a nyakát vagy akár a Lévaiét is, mert most mindketten az én felügyeleti hatáskörömbé tartoznak.

*

Amikor először találkoztam Jakab Istvánnal, azonnal leszögezte, egy szó sem igaz abból, amit leírtam, amit a falusiak meséltek róla. Ennek igazán örülök, ezek szerint a falugyűlésen mégsem nevezte csócseléknek őket, bár elég sokan állítják ezt. Az egykori gyöngyösi vb-titkár ma már a Heves Megyei Tanács titkára.

- Mi volt az ön szerepe az úgynevezett Lévai-ügyben?

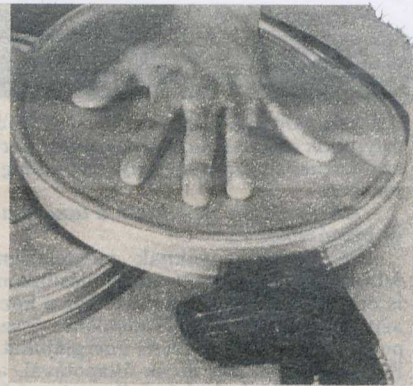
- 1978 végén kerültem a Gyöngyösi Városi Tanácshoz vb-titkárként. Kellott egy kis idő ahhoz, hogy fel tudjam mérni a helyi viszonyokat. Miután Gyöngyöshalász városkörnyéki község, a felügyelet, az irányítás és ezen belül is a tanácsi munka törvényességének ellenőrzése az én hatáskörömbé tartozott. Azt tapasztaltam, hogy Gyöngyöshalász községi tanácsán működési zavarok vannak. Ennek oka részben a két tisztségviselő, a tanácselnök és a titkár közötti szakmai és emberi ellentét. Oka Lévai László és a párttitkár közötti ellentét is. De legfőbb magyarázata: Lévai László szakmai felkészületlensége.

- Miben tartotta ön az elnököt konkrétan „bűnösnek”?

- Ebben a kérdésben együtt kell nézünk az alkalmatlanságot és a fegyelmi vétséget. Az alkalmatlanságot a tanácsi apparátus mondhatja ki, ebbe a felsőbb szerveknek nincs semmi beleszólásuk. A fegyelmi vétség a munkaviszonnyal kapcsolatos mulasztás. Lévai esetében nem lehetett szétválasztani a kettőt. Ő nem azért szegte meg a kötelezettségeit, mert magának anyagi előnyt akart, hanem mert alkalmatlan volt a munkakörére. Sokan azt mondják a faluban, hogy az elnök mindent megtett a községért. Mégis milyen csúfos véget ért. A munkamódszere tapasztalatom szerint a következő volt. Reggel bement a hivatalába, tett-vett, megkávázott. Legtöbbször ő ment át a postára, majd szétosztotta a küldeményeket. De sokszor előfordult, hogy fontos ügyek aktáit csak úgy elterelte a páncélsekrénybe. Később aztán vagy lett velük valami, vagy nem. Utána fogta magát, elment a faluba, úgymond, bejárni a területét. Mindenkinél szép nagyokat köszönt, mindent megígért, általában bensőséges kapcsolatra törekedett az emberekkel. A kérésekre nemet sosem mondott. Így teltek Lévai napjai, a tanácsi ügyintézés pedig a többiekre maradt. Jellemző, hogy mindig akkor volt baj, amikor Bodó János vb-titkár valamilyen okból távol volt. Olyankor az elnök képtelen volt megküzdeni a feladataival.

- Önök többször alkalmatlannak minősítették Lévai Lászlót a tanácselnöki feladatra. Ennek ellenére 1980-ban előbb el akarták távolítani, majd később mégis meghagyták a funkciójában.

- Ez nagy tanulság lehet; nem szabad hasonló káderügyeket évtizedekig cipelni magunkkal. Le kell zárni ott és akkor, amikor keletkeznek. Még akkor is, ha ez hálátlan feladatot jelent. 1980-ban pedig a következő történt. Én láttam azt az iratot, ami arról szólt, hogy a megyei vb nem javasolja tanácselnökként történő indítását. Ezt a határozatot bizonyára ő is megkapta. Ennek az ismeretében ültünk le beszélgetni vele, és megmondtuk, nem akarjuk indítani a választáson. Lévai László ezek után, tíz-tizenkét embert maga köré gyűjtve, olyan szervezkedésbe kezdett, hogy demagóg hangoskodással, fenyegetéssel feszültséget kel-

tett a faluban. Hogy miért visszakoztunk? Mert nem voltunk következetesek. Én sem dönthettem egyedül. Végül a megyei vezetés és a pártiszervek jobbnak látták, ha mégis jelöljük a választásokon.

- A falu pedig újra megválasztotta.

- Meg, és Lévai továbbra is úgy vélte, azt tehet, amit csak akar.

- 1983-ig, amikor is egy újabb fegyelmivel sikerült eltávolítani a posztjáról. Ma mégis, vagy ha úgy tetszik, azóta is, van Lévai-ügy. Ön miben látja ennek az okát?

- Ezt én sem értem. Véleményem szerint végül megnyugtatóan oldottuk meg a kérdést. A Heves megyei Népújásban Lévai is azt nyilatkozta, hogy hagyják már őt nyugodtan élni. Megvan az új állása, amivel elégedett, egyébként pedig őt és a családját is megviselte az egész eset. Nézze, én hiszek a sajtónak, bizonyos esetben még az Új Tükörnek is. Akkor most mégis mi van? Vagy Lévai nem mond igazat, vagy mártírt akarunk csinálni belőle akarata ellenére?

- Úgy tudom, Lévai László éppen a Népújásban elferdített, vagy éppen csak nem bizonyítható állítások miatt újra pert indított. Sőt még két másik gyöngyöshalázi személy is követte a példáját.

- Úgy vélem, a Népújás túlzottan személyeskedve írta le az ügyet. Nem szabadott volna így kitergetni azoknak az embereknek az ügyes-bajos dolgait. De ha már itt tartunk, szeretném megjegyezni, hogy az ön írása is sok vonatkozásban nem korrekt. Egyoldalúan tárgyalja az ügyet és a filmforgatást.

- Mi a helyzet ma a faluban?

- Komplex felügyeleti vizsgálatot tartottunk a múlt évben. Nem tudok róla, hogy a tanácsi munkával kapcsolatban bármi hiányosságot találtak volna. A tanácselnök, Gubancsik László, fiatal, ambíciós, jó szakember. Megfelelt azoknak az elkövetéseknek, ami a kivezetett utat jelenthette (!) az akkori helyzetben.

- Miért nem falubelit választottak annak idején elnöknek?

- Én magam is részt vettem Gyöngyöshaláson olyan beszélgetéseken, amiken a tanácsstagok közül akartunk megnyerni valakit az elnöki posztra.

- Nem vállalta el senki?

- Akkoriban nehéz lett volna semlegesnek maradni a faluban. Jobbnak láttuk, ha kívülről hozunk valakit, mert a községből kikezdehető lett volna mindenki.

- Gubancsik László is kikezdehető. Az apja tanácstitkár volt Gyöngyöshaláson, Lévaiit azért is helyezték oda, mert az idősebb Gubancsik „marakodott” az egykori elnökkel.

- Erről most hallok először.

- A falusiak emlékezetében viszont élénken él még az akkori perlekedés. Sokan hajlamosak arra, hogy hasonlóságot fedezzenek fel a későbbiekkel.

- Sajnos ez az összefüggés elkerülte a figyelmünket. Erre jobban oda kellett volna figyelni, ha ennek egyáltalán alapja van.

- A Népújás felhánytorgatja Lévai-
nak azt is, hogy annak idején a kisiparos sógorával végeztetett el valami munkát a faluban. Jelenleg a községi iskola felújítását az Abasári Költésgeté-
si Üzem végzi, annak ellenére, hogy a faluban van jó néhány kőműves. Mostanság különösen érzékenyen érinti az embereket, ha elviszik az orruk elől a munkát, arról nem is beszélve, hogy még az adót is inkább máshol fizetik be utána. Ráadásul a kivitelező települé-

sén, Abasáron, annak a tanácselnök
számlájára, ahol a vb-titkár, Gubancsik Károly, a gyöngyöshalázi tanácselnök apja. Ilyen kényes helyzetben nem volna-e tanácsosabb inkább elkerülni a mendemondákra alapot adó egybeeséseket?

- Ezt is most hallom először. Kár, hogy így alakult, még akkor is, ha az egész Lévai-féle ügyet átszötte a kisiparosokkal való kapcsolatrendszer. Talán ezt nem akarja ismételni a jelenlegi tanácsi vezetés, és ezért választ kívülről kivitelezőt.

- Tud ön arról, hogy a falubeliek egy csoportja elégedetlen az elnök munkájával, és vissza akarják hívni?

- Meggyőződésem, hogy erre nem kerülhet sor. Egyébként példa nélkül álló lenne. Megvannak az ilyen esetekre a megfelelő rendelkezések, a hatáskör pedig a tanácsi testületé. Én nem tudok róla, hogy ők erről tárgyalnának.

*

Lévai László elbocsátását, úgy tetszik, automatikusan követte a pártból való kizárás. Erről beszélgetünk Kónya Lajos-sal, a gyöngyösi városi párttitkárral, őneki annak idején szintén „meggyült a baja” a falu vezetőjével.

- A nyolcvanas választások után a helyi, városi és megyei szervek is támogatásukról biztosították Lévai Lászlót - emlékszik az egykori eseményekre a párttitkár. - Munkájában azonban a korábbi problémák ismét jelentkeztek. A figyelmeztetéseket újabb tanácsi felelősségre vonás követte. Úgy ítéltük meg ekkor, hogy egy vezetőnél sem, de különösen egy kommunista tanácsi tisztségviselőnél nem engedhető meg, hogy szorosatosan kifogásolják ténykedését, magatartását. Párttaghoz méltatlan vezetői hozzáállása miatt indítottunk ellene eljárást. Konkrét megnyilvánulásaiiban a kivülálló számára ezek elhanyagolhatónak tűnhetnek, de egy kis község életében igenis jelentőséggel bírnak, különösen akkor, ha többször ismétlődnek.

Lévai 1962-ben dorgálásban, 72-ben megrovásban, 76-ban ismét dorgálás pártbüntetésben részesült, s mindezt figyelembe véve 1982-ben szigorú megrovás végső figyelmeztetést szabott ki a gyöngyösi pártbizottság. Ezt a döntést a Heves megyei pártbizottság súlyosbította, és 83-ban kizárta a párt tagjai sorából. Lévai mindegyik határozatot megfellebbezte, a Központi Ellenőrző Bizottság azonban a kizárást megerősítette.

- Véleményem szerint ha Lévai valóban akkorákat hibázott, akkor elégedő lett volna egy súlyos vád is az eltávolításához. Tud-e ön ilyet említeni?

- A tanácselnök fegyelmi ügyeinek megítélése a megyei tanács hatáskörébe tartozik. Nincs jogom kétségbe vonni az illetékes szerveknek az ügyben hozott döntését, amelyet ismereteim szerint az ügyészi szervek is törvényesnek találtak.

- Ön szerint azóta helyreállt a rend a faluban?

- Lévai fegyelmi elbocsátása után természetesen foglalkozni kellett az utódlás kérdésével. A tanács Gubancsik Lászlót bízta meg az elnöki teendők ellátásával. Az általános választásokig még hátra volt két év. Különösebb gondok nélkül teltek a hétköznapok. Azok az emberek viszont, akik Lévaiit támogatták, továbbra is felléptek a volt elnök érdekében. Közben a film forgatása is megindult. A 85-ös választásokon az új tanácselnöknek ismét bizalmat szavaztak. Lévai László neve a jelölőgyűlésen fel sem került. Jelölését egyébként senki sem akadályozta volna meg.

- Ebben az ügyben mindenki tisztának mondja magát. Ön követett-e el hibát?

- Már utaltam rá, hogy Lévai 1980-ban további lehetőséget kapott. Nekem személy szerint az a véleményem: már akkor másként kellett volna állást foglalni és több gondot fordítani arra, hogy a falu közvéleménye előtt a vele kapcsolatos előzményeket feltárjuk. Ez abban az időben már megalkuvás, elvtelen komp-

is! Az élet
sajnos ezt igazolta. Ma így látom, a Gyöngyöshaláson kialakult helyzet rendezésének folyamatában indokolt lett volna nagyobb felelősséget, önállóságot biztosítani a felügyeleti tanácsi szerveknek, mert végül is elsősorban rájuk tartozó feladatról volt szó. Emögött sajnos meghúzódik az is, hogy a megyei tanács akkori vezetése nem mutatott különösebb készséget a helyi konfliktus feloldására.

- Ön többször is hivatkozott arra, hogy a film és az Új Tükör riportja egyoldalú. A filmrendezők azonban azt állítják, hogy önök elzárkóztak a nyilatkozattétel elől. Mivel magyarázza, hogy emellett számos sajtóorgánium készülő írását, illetve A HÉT forgatását hatalmi szóval megakadályozták?

- Önkritikusan szólok arról, hogy korábban nem éltem a sajtó nyújtotta lehetőségekkel, nem ismertem fel, hogy ezen ügy közhasznú tapasztalatokkal is szolgál. Azt azonban szeretném hangsúlyozni, hogy a filmforgatástól való elzárkózásomat nem a dolgok eltusolása motiválta. Abban a szilárd meggyőződésben voltam, hogy 83-ban és az azt követő években - jóval az ismert események után - nem szabad felszakítani a gyógyuló sebeket. Ezt a véleményemet a film készítői előtt is kifejtettem. Az ügy tanulsága kapcsán nagyon fontosnak tartom a következőt: a faluban a helyi önállóság és önkormányzat lehetőségei, valamint az állami fegyelem követelményei ütköztek. Nem akarom én ezeket szembeállítani, de tény, hogy nem egyszerű megértetni az emberekkel, hogy az elnököket maguk választhatják ugyan, de mivel a tanácsok állami szervek is, felettes intézmények is közbeléphetnek, ha törvényes érdeket tapasztalnak. A lakosságot erről azonban soha nem utólag kell tájékoztatni, így ők sem fogják alku tárgyának tekinteni az ilyen esetek megítélését.

*

Az ügy két igazi vesztese Erdélyi János és Zsigmond Dezső, akik immáron ötödik esztendeje járják kálváriájukat filmük ügyében.

- Nemrégiben még úgy volt, hogy a filmet folytatni kell - mondja Erdélyi János. - Mi mindig törekedtünk arra, hogy minél több pártfogót találjunk a filmünknek. Nekik és a sajtónak köszönhető, hogy nem tudták elfelejteni, levenni a napirendről véglegesen a gyöngyöshalázi eseményeket. Ma ott tartunk, hogy a megyei vezetők ismét megtekintették a filmet, és hajlandók lennének nyilatkozni a kamerák előtt is abban az esetben, ha a kész filmet kiegészítésként az ő hozzáfűznivalójukkal. Amit mi annak idején nem tudtunk elérni, az most egyszerűen magától megoldódott. Ki tudja, miért, de hirtelen sürgős lett nekik a szereplés, olyannyira, hogy Kónya elvtárs kijelentette: „Aratásra már meg is kell vágni az új részt.”

- Ezek szerint minden akadály elhárult volna?

- Amikor egy hét volt hátra a forgatásig, akkor jöttek az újabb mélyütések, ráadásul onnan, ahonnan igazán nem számítottunk rá. A stúdióunk eddig mellettünk kardoskodott. Biztattak, tartották bennünk a lelket, pénz ígértek. Most új a vezetés, és úgy látszik, a szemlélet is. Már nem látnak fantáziát a témában. Nem is tudom, miért döntöttek így.

Zsigmond Dezső veszi át a szót: - Összesen négy napot forgattunk, de öt éve állandó programot jelentenek a folytonos előszobázások, fellebbezések, irogatások. Hány filmet lehetett volna készíteni ehelyett... Pedig nem akartunk mi balhész dolgot csinálni, a véletlen hozta úgy, hogy két munkánk is van, amit nem nézhetnek meg az emberek. Hogy szerintünk miről szólnak? A nyolcvanas évek valóságáról.

*

Lapzárta után kaptuk a hírt, hogy a Filmfőigazgatóság saját keretéből támogatja a film azonnali folytatását.